

Ebelik ve hemşirelik son sınıf öğrencilerinin okul-hastane işbirliği ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi

*Nurhan Gümral, **Fatma Coşar

*Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Temel Tıp Bilimleri Bölümü Fizyoloji AD, Isparta.

**Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta Sağlık Yüksekokulu Ebelik AD, Isparta

Özet

Amaç: Bu çalışma, Klinik Sahada Entegre Uygulamalar (KSEU) dersi alan Ebelik ve Hemşirelik son sınıf öğrencilerin (intörn) Okul-Hastane İşbirliği (OHİ) ile ilgili görüşlerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. **Gereç-Yöntem:** Araştırma, tanımlayıcı olarak planlanmıştır. Araştırmacı tarafından ilgili literatürler incelenerek hazırlanan 27 soruluk anket formu, SDÜ Isparta Sağlık Yüksek Okulu 2003-2004 yılı Ebelik ve Hemşirelik Bölümü 4.sınıfta okuyan, KSEU dersinin stajını OHİ kapsamında SDÜ Tıp Fakültesi Araştırma ve Uygulama Hastaneleri'nde yapmakta olan 84 öğrenciye uygulanmıştır. OHİ'nin özgüvenlerini etkileme durumu, mezun olduktan sonra hangi görev biriminde yer almak istedikleri ve bu görevi almaya hazır olup olmadıkları, KSEU sürecinde uygulama alanlarının yeterli olma durumu ve bu süreçten mezun olmanın fark oluşturup oluşturmayacağı değerlendirilmiştir. **Bulgular ve Sonuç:** OHİ uygulaması öğrencilerin özgüvenini olumlu yönde etkilemiştir. Öğrencilerin %56'sı mezuniyet sonrası ebe/hemşire olarak çalışmak istediklerini ifade etmişlerdir. KSEU sürecinde kendilerine olan özgüvenlerinin artmış olması, vaka çeşitliliği ve hastanenin birçok servisinde staj yapmış olmaları kendilerini görev almaya hazır hissetmelerinde etkili olmuştur. Ebelik Bölümü için doğum stajının yetersiz olduğunu sadece ebelik bölümü öğrencileri söylemişlerdir. Yine öğrencilerin tamamı KSEU sürecinden mezun bir ebe/hemşire ile bu süreçten geçmemiş bir ebe/hemşire arasında fark olacağını ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar, KSEU sürecinin öğrenci üzerinde olumlu kazançlar sağladığını göstermekte olup OHİ'nin önemini ve gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Okul, hastane, işbirlik.

Abstract

Evaluation of the opinions of the midwifery and nursing senior (intern) students about the School-Hospital Cooperation

Aim: This study aims to evaluate the opinions of the midwifery and nursing senior (intern) students who take Integrated Practice in Clinical Area (IPCA) course about the School-Hospital Cooperation (SHC). **Material and Method:** The research was planned to be of a descriptive nature. A survey was conducted on 84 senior students who were studying in Suleyman Demirel University, School of Health, Department of Midwifery and Nursing in the year 2003-2004 and who were performing their IPCA course internship within the framework of SHC in Suleyman Demirel University Hospital, Faculty of Medicine. The evaluation was made according to the criteria cited as follows. The effect of SHC on the self-confidence of the students and their choice of department in which they wanted to work after the graduation, whether they were ready for their duty in this department, whether practicing fields were sufficient during IPCA period, and whether the graduation through this period would make a difference or not. **Results and Conclusion:** CSH programme was effected positively the self-reliance of the students. Students self-confidence has to be increased by themselves in IPCA period, kinds of case and whose had a training period in lots of hospital service, those are effectived to feel ready on duty. Only midwifery students has said that obstetrics intership was not enough for midwifery department. All students have said that there will be differences between who was completing/graduated of IPCA period or not and when midwife/nurse passed this period its better then others for lonely work. These results explained that importance of CSH, and the period of IPCA showing advantages over these students.

Keywords: School, hospital, collaboration.

Yazışma Adresi: Yrd.Doç.Dr. Nurhan GÜMRAL
SDÜ Tıp Fakültesi Temel Tıp Bilimleri Bölümü Fizyoloji AD,
Doğu Kampüsü, Çüntür - İSPARTA.
Tlf: 2113613 Faks: 0 246 2371165
E-mail: ngumral@hotmail.com

Bu çalışma, III. Uluslararası 10. Ulusal Hemşirelik Kongresinde poster bildiri olarak sunuldu, İzmir, 7-10 Eylül 2005.

Giriş

Uygulama alanlarındaki hemşirelere, danışmanlık, hasta bakımı ve disiplinler arası işbirliği yönünden rol modeli olarak fonksiyon gören eğitimcilerin bağlı bulunduğu hemşirelik okullarının, öğrenci öğrenimi için gerçek yaşam deneyimi sağlamak, yeni bilgi ve teknolojiyi denemek ve hemşirelik uygulamalarını geliştirmede yollar bulmak için hemşirelik hizmetlerine gereksinimi vardır. Hemşirelik hizmetleri de, yeni bilginin çabucak uygulamaya transferi, üstün kalitenin sağlanması, günü-gününe hizmet, profesyonel uygulama ve ileri teknoloji yönünden hemşirelik okullarına bağımlıdır (1). Hemşirelik hizmetlerinin amacı, kapsamlı, etkili ve iyi planlanmış bir hemşirelik bakımı vermektir (2).

1990'lı yılların başlangıcında, literatüre göre, hemşirelik fakültelerinin (yüksekokullarının) uygulamasının (pratiğinin) dört modelde yapıldığı anlaşılmaktadır: Entegrasyon Modeli (Integrated Model), Girişimci Model, Kollaboratif Model ve Birleşik (Unification) Model.

Kollaboratif Model: Hemşirelik Fakültesi öğretim elemanları ve klinisyen hemşireler arasındaki kollaborasyonu sağlar. Bir görevli aynı anda hem okulda, hem klinikte görevlidir. Klinik alanda sorumlu olsa da, başlıca sorumluluğu ve kadrosu okuldadır. Bu modelde okulun yönetimi ve klinik alanın yönetimi birbirinden ayrı olsa da, bazı maliyetler paylaşılabilir (3).

Amerikan Hemşirelik Kolejlere (Yüksekokulları) Birliği (AHKB)'nin yayın organında, 2003 yılında yayınlanan görev tanımında (position statement) şöyle denilmektedir: "Uygulama, eğitim ve araştırmada mükemmelle, ancak eğitim ve uygulama ortamlarının, yapıcı alış-verişle yeteneklerini birleştirmeleri halinde ulaşılabilir" (4). Türkiye'de Hemşirelik Eğitimi ve Uygulamasının Buluşturulması Girişimleri: Hemşirelikte önemli bir sorun, eğitim ile uygulama arasındaki farklılıklar, çelişkilerdir. Hemşirelikteki bu dağınıklığı ortadan kaldırmak için, üniversite bünyesinde hemşirelik yükseköğretimini başlatan Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu(1955 yılı) ve Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nun (1961 yılı) hemşirelik eğitimi ve uygulamasının yönetiminde ortaklık sağlama girişimleri olmuştur. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu ise 1975'de İstanbul Üniversitesine bağlanıncaya kadar uygulamalı

öğretim için sağlık hizmeti veren çeşitli kuruluşlarla işbirliği yapmış ancak bu ilişki eğitim dönemlerine sınırlı kalmıştır. Cumhuriyet Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi, Hemşirelik Yüksekokullarının üniversite hastanelerinin yönetimine ve hemşirelik hizmeti sunumuna katılmışlardır. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Adnan Menderes Üniversitesi ile Süleyman Demirel Üniversitesi'nde Üniversite Uygulama, Eğitim, Araştırma Merkezlerinin yönetimine dair yönetmelik ve yönergeler hazırlayarak Hemşirelik Müdürlüklerini kurmuş, öğretim elemanları ve son sınıf öğrencileri ile hemşirelik uygulamasının ve eğitiminin iyileştirilmesine hizmet etmeye koyulmuşlardır (5).

Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta Sağlık Yüksekokulu'nda 2002-2003 eğitim-öğretim yılından itibaren Okul- Hastane İşbirliği (OHİ) programı uygulanmakta olup, bu çalışma, Klinik Sahada Entegre Uygulama (KSEU) dersi alan Ebelik ve Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin (intörn) OHİ ile ilgili görüşlerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Materyal ve Metod

Araştırma, tanımlayıcı olarak planlanmıştır. Araştırmacı tarafından ilgili literatürler (6,7) incelenerek hazırlanan 27 soruluk anket formu, SDÜ Isparta Sağlık Yüksek Okulu 2003-2004 yılı Ebelik ve Hemşirelik Bölümü 4.sınıfta okuyan, KSEU dersinin uygulamasını OHİ kapsamında SDÜ Tıp Fakültesi Araştırma ve Uygulama Hastaneleri'nde yapmakta olan 84 öğrenciye uygulanmıştır. OHİ'nin özgüvenlerini etkileme durumu, mezun olduktan sonra hangi görev biriminde yer almak istedikleri ve bu görevi almaya hazır olup olmadıkları, KSEU sürecinde uygulama alanlarının yeterli olma durumu ve bu süreçten mezun olmanın fark oluşturup oluşturmayacağı değerlendirilmiştir.

Araştırmadan elde edilen verilerin değerlendirilmesinde, SPSS 10.0 istatistik programı kullanılmıştır. İstatistiki analizde anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak alındı. Elde edilen veriler yüzdeler olarak değerlendirildi ve bölümler arası görüşler ki-kare önemlilik testi ile analiz edildi.

Bulgular

Çalışmaya 47 Ebelik 37 Hemşirelik Bölümü'nden olmak üzere son sınıf öğrencilerin tamamı katılmıştır (84 öğrenci). Bu öğrencilerin yaş ortalaması 20-23 arası olup %75'i düz lise mezunudur (Tablo 1).

Tablo-1: Araştırmaya katılan öğrencilere ilişkin bazı tanıtıcı özelliklerin dağılımı.

Tanıtıcı Özellikler	Sayı	Yüzde (%)
Yaşlar		
20-23	62	73.8
24-26	18	21.4
27 ve üzeri	4	4.8
Mezun olduğu ortaöğretim kurumu		
SML	7	8.3
Düz lise	63	75
Diğer lise	14	16.7
Bölüm		
Ebelik	47	55.9
Hemşirelik	37	44.1
Toplam	84	100.0

OHİ uygulamasının öğrencilerin özgüvenini %96.4 oranında olumlu, %3.6 oranında da olumsuz etkilediği görülmüştür (Tablo-2). Olumsuz etkilendiğini belirten öğrenciler olumsuz etkilenme sebebi olarak, psikolojik olarak yıprandıklarını ve takdir edilmediklerini ifade etmişlerdir.

Tablo-2: Araştırmaya katılan öğrencilerin okul-hastane işbirliğinin özgüvenlerini etkileme durumunun dağılımı.

	Sayı	Yüzde (%)
Olumlu	81	96.4
Olumsuz	3	3.6
Toplam	84	100.0

Öğrencilerin mezun olduktan sonra hangi görev biriminde yer almak istedikleri değerlendirildiğinde %8.3'ü yönetici, %9.5'i eğitici, %56'sı ebe/hemşire, %10.7'si araştırma görevlisi, %15.5'i ise eğitici ebe/hemşire olarak çalışmak istediklerini ifade etmişlerdir (Tablo-3). Mezun olduktan sonra kendilerini bu göreve hazır hissedip hissetmedikleri incelendiğinde %89.3'ü görev almaya hazır olduğunu, %10.7'si ise kısmen hazır olduğunu belirtmiştir.

Tablo-3: Araştırmaya katılan öğrencilerin mezun olduktan sonra çalışmak istedikleri görev birimleri dağılımı.

Mezuniyet sonrası görev birimi	Sayı	Yüzde (%)
Yönetici	7	8.3
Eğitici	8	9.5
Ebe/hemşire	47	56
Araştırma görevlisi	9	10.7
Eğitici ebe/hemşire	13	15.5
Toplam	84	100.0

Öğrencilere KSEU sürecinde uygulama alanlarının yeterli olup olmadığı sorulduğunda %67.8'i yeterli olduğunu, %32.2'si ise yetersiz olduğunu belirtmiştir. Yetersiz olduğunu söyleyen öğrencilerin %40.8'i ebelik bölümü için doğum stajının yetersiz olduğunu, %59.2'si her öğrencinin klinikteki her servise gitmesi gerektiğini ifade etmiştir (Tablo- 4).

Yetersizlik nedeni	Sayı / yüzde (%)	Ebelik	Hemşirelik	Toplam
Doğum stajı yetersiz	Sayı %	11 57.9	0 0	11 40.8
Her öğrenci her servise gidebilmeli	Sayı %	8 42.1	8 100.0	16 59.2
Toplam	Sayı %	19 100.0	8 100.0	27 100.0

Öğrencilerin tamamı KSEU sürecinden mezun bir ebe/hemşire ile bu süreçten geçmemiş bir ebe/hemşire arasında fark olacağını ifade etmişlerdir. Nedeni sorulduğunda, bu süreçten geçmiş bir ebe/hemşirenin bağımsız çalışabilme yetisinin daha fazla olacağını (%4.7), mesleki bilgi ve beceri açısından daha iyi olacağını (%38.1), iş hayatına başlamada zorluk çekmeyeceğini (%7.1), daha deneyimli ve kendine güveninin daha fazla olacağını (%50.1) belirtmişlerdir (Tablo-5).

Tablo-5: KSEU sürecinden mezun bir ebe/hemşire ile bu süreçten geçmemiş bir ebe/hemşire arasında fark olma nedenlerinin dağılımı.

Farklar	Sayı	Yüzde (%)
Bağımsız çalışabilme yetisi daha fazla	4	4.7
Mesleki bilgi ve beceri açısından daha iyi	32	38.1
İş hayatına başlamada zorluk çekmez	6	7.1
Daha deneyimli ve kendine güveni daha fazla	42	50.1
Toplam	84	100.0

Tartışma ve Sonuç

OHİ uygulaması öğrencilerin özgüvenini olumlu yönde etkilemiştir. Roell (8) yapmış olduğu bir çalışmada, intörnlük programına katılan mezunların özgüven ve yeterlilik kazandıklarını, klinik sahada daha rahat ve hasta bakımında daha kaliteli olduklarını rapor etmiştir. Bizim çalışma sonuçlarımızla, bu çalışma sonuçları paralellik göstermektedir. Ulusoy'un (6), hemşirelik yükseköğretim kurumlarının son sınıf öğrencilerinin mezuniyetten sonra almak istedikleri görev birimleri üzerinde yapmış olduğu çalışmada, öğrencilerin %28.7'si yönetici, %28.3'ü eğitici, %23.4'ü hemşire, %11.3'ü araştırma görevlisi, %8.3'ü diğer görev birimlerinde yer almak

istediklerini belirtmişlerdir. Şimdiki çalışmamızda mezuniyet sonrası hemşire/ebe olarak çalışmak isteyen öğrenci sayısının daha fazla olduğu, araştırma görevlisi olarak çalışmak isteyenlerin Ulusoy'un yapmış olduğu çalışma ile yaklaşık olarak eşit olduğu görülmektedir. Çam'ın (9) yapmış olduğu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin gelecekteki amaçlarının başında "iyi, bilgili ve nitelikli bir hemşire olmak" gelmektedir. Sezgin ve Yalınkılıç'ın (10) mezun olma aşamasında olan öğrenciler üzerinde yapmış olduğu çalışmada, öğrencilerin %56.14'ü hemşire olarak çalışmak istediklerini belirtmişlerdir. Atalay'ın (11) çalışmasında, hemşire öğrencilerin %51.35'i okulu bitirdiğinde hemşirelik yapmayı düşündüğünü ifade etmiştir. Bu sonuçlar bizim çalışmamızda mezuniyet sonrası ebe/hemşire olarak çalışmak isteyen öğrenci sonuçlarıyla da uyumluluk göstermektedir. Alpar ve arkadaşlarının (12) yapmış olduğu çalışmada, öğrencilerin hemşirenin rollerine ilişkin ifadelerinde, dördüncü sınıf öğrencilerinin hemşirenin eğitici rolüne yoğunlaştığı belirtilmektedir. Çalışmamızda ise öğrencilerin eğitici ebe/hemşire olarak çalışma isteği düşük oranda bulunmuştur.

Ebelik Bölümü son sınıf öğrencilerinin %57.9'u doğum stajının yetersiz olduğunu, %42.1'i ise her klinikte uygulama yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Isparta ilinde uygulama yapılan kadın-doğum kliniklerinin bazılarında, öğrenci ebelerin gebe, lohusa ve yenidoğan takiplerini birebir yapabilmelerine karşılık, doğumların kadın-doğum uzmanları tarafından yaptırılıyor olmasının uygulama eksikliğine sebep olduğu düşünülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamının mezuniyet sonrası göreve başlama ve yeni çalışma ortamına uyumda KSEU'nun yararlı olacağını, KSEU sürecinden mezun bir ebe/hemşire ile bu süreçten geçmemiş bir ebe/hemşire arasında fark olacağını ifade etmeleri Roell'in (8) çalışmasıyla da uyumludur. Bu sonuçlar, KSEU sürecinin öğrenci üzerinde olumlu kazançlar sağladığını göstermekte olup, OHİ'nin ebelik ve hemşirelik eğitiminde önemini ve gerekliliğini açıkça ortaya koymaktadır.

Kaynaklar

- 1.Kanan N. Hemşirelik eğitiminde, eğitim ve hizmetin entegrasyonu. IV. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu. Kıbrıs, 10-12 Eylül 1997;11-12.
2. Batmaz M. Değişik düzeylerdeki hemşirelik eğitim programlarından mezun olan hemşirelerin iş etkinliğinin araştırılması. IV. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu. Kıbrıs, 10-12 Eylül 1997;38.
3. <http://www.nonpf.com/fpmod.htm>. Faculty practice

- resource center: faculty practice models, national organization of nurse practitioner faculties. Şubat 2006'da ulaşıldı.
- 4.<http://www.aacn.nche/Publications/positions/collabor.htm>. American association of colleges of nursing: education and practice collaboration: mandate for quality education, practice, and research for health care reform. Şubat 2006'da ulaşıldı.
 - 5.<http://w3.sdu.edu.tr/sdu.aspx?dosya=duyuru&dkod=224>. Oktay S. Hemşirelik yönetiminde birleşik model. III. Yapıcı Okul Hastane İşbirliği (Workshop). Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta Sağlık Yüksekokulu, Araştırma ve Uygulama Hastaneleri Hemşirelik Hizmetleri Müdürlüğü. Isparta, 7-8 Ekim 2004. Nisan 2006'da ulaşıldı.
 6. Ulusoy MF. Hemşirelik yüksekokulları son sınıf öğrencilerinin meslek bilinçlerinin araştırılması. (Doçentlik Tezi). Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, Ankara 1991.
 7. <http://w3.sdu.edu.tr/sdu.aspx?dosya=duyuru&dkod=224>. 1.Yapıcı Okul – Klinik İşbirliği, Workshop. Akdeniz Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Hizmetleri Müdürlüğü. Antalya, 6-7 Eylül 2002. Nisan 2006'da ulaşıldı.
 8. Roell SM. Nurse-intern programs: how they are working. Nurs Adm.1981 Oct; 11(10):33-36.
 9. Çam MO. Hemşirelik öğrencilerinin kişilik özellikleri. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi. 1999;5(5): 31-37.
 10. Sezgin A, Yalınkılıç G. C.Ü.H.Y.O. Son sınıf öğrencilerinin okula gelmeden önce hemşirelik mesleğiyle ilgili bilgi-görüş düzeylerinin okuldaki başarıları ile ilişkisi ve mezun olma aşamasında hemşirelik mesleğine ilişkin bilgi-görüşlerindeki değişme düzeyi. 3. Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu Özet Kitabı. 8-10 Eylül 1993;132.
 11. Atalay M. Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin hemşireliği isteyerek seçip seçmeme durumları ile okuldaki başarıları arasındaki ilişkinin açıklanması. 1.Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu.11-12 Eylül, 1986. İstanbul:Hilal Matb., 1988; 117-124.
 12. Alpar Ş. Ecevit, Tekin N, Bahçecik N, Ekizler H. Marmara Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu lisans öğrencilerinin hemşirelik rollerini eğitimde kazanabilme durumunun incelenmesi. IV. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu. Kıbrıs, 10-12 Eylül 1997; 333.